

Državni izpitni center

M 0 3 2 1 0 3 1 3

JESENSKI ROK

SLOVENŠČINA

Petek, 29. avgust 2003

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

MATURITETNI PREIZKUS

Izpitna pola 1**RAZPRAVLJALNI ESEJ****ŽENSKA – ORODJE V ROKAH MOŠKIH ZA DOSEGO NJIHOVIH CILJEV**

V eseju je kandidat skušal

A predstaviti ženski osebi, ki ju hočeta izrabiti moška, da bi dosegla svoj cilj;

do 3 + do 3 točke

za **predstavitev** oseb, npr.: Sonja je bila drobna, majhna plavolaska z izrazito lepimi modrimi očmi, ni pa bila lepotica. Bila je človek z velikim srcem, žrtvovala se je za družino in tudi drugim je rada pomagala. Bila je skromna, prijazna, kar nekam preveč pohlevna, a notranje neizmerno močna. Vir te njene moči je bila globoka vera. Mirjam je bila lepotica, vse na njej je bilo skladno in lepo oblikovano. Bila je ljubezniva in prijazna, privlačna, zelo pametna in razgledana, znala je biti tudi odločna. Med dekleti v rajskem vrtu je imela avtoriteto, spoštovale so jo in občudovale njeno lepoto;

(1 + 1 točka)

le za zelo skopo/posplošeno predstavitev, npr.: Mirjam je bila izredno lepa in pametna;

6 točk

B razložiti, kdo, zakaj in kako ju izrabli;

do 4 + do 4 točke

za **razlago** vzroka in načina, npr.: Sonjo je hotel izrabiti Lužin. Maščevati se je hotel Raskolnikovu za njegovo nesramno vedenje, hkrati pa si je želel znova pridobiti Dunjino naklonjenost. V svoji samovšečnosti ni mogel sprejeti tega, da ga je zaročenka zavrnila. Izmisлил si je načrt in ga skoraj mojstrsko izpeljal. Ko so imeli hišni stanovalci pogrebščino za pokojnim Marmeladovom, sta bila povabljeni tudi Lužin in Raskolnikov. Lužin ni prišel, a je v svojo sobo povabil Sonjo pod pretvezo, da bi rad pomagal njeni družini. Ob njenem odhodu ji je podaril nekaj rubljev, hkrati pa ji v žep podtaknil bankovec za 100 rubljev. To je opazil Lebezjatnikov. Kasneje se je Lužin pokazal med zbranimi gosti in Sonjo obtožil, da mu je vzela denar. Njegova igra se je skoraj posrečila, saj je bil denar v Sonjinem žepu dokaz za tatvino, a Lebezjatnikov je razkril resnico, Raskolnikov pa vzrok za to podlo Lužinovo dejanje. Sonja, oziroma njena "krajca", naj bi bila le orodje, da bi se Lužin spet polastil sestre Raskolnikova in Rodiona očrnil pri njegovi družini. V romanu Alamut pa je Hasan izrabljajal dekleta v namišljenem raju, da bi do konca izpeljal idejo o izmailski moči in svoji preroški vlogi. Obisk živih v rajskih vrtovih naj bi utrdil njihovo vero in jih hkrati prepričal, da jih po smrti zares čaka blaženost v raju. Tako bi si želeli smrti in bi bili pripravljeni za Hasana storiti kar koli. Med dekleti v rajskih vrtovih je bila v ospredju Mirjam; odgovorna je bila za "hurije", hkrati pa je bila Hasanova zaupnica in ljubica. Vedela je, da bo Hasan poslal v "raj" najprej tri najpogumnejše mladeniče, rajska dekleta pa jim bodo morala v vsem ustreči in jim pričarati raj. Ko pa je Hasan naročil, naj prav ona poskrbi za enega izmed njih, se je zavedela, da tudi njo, tako kot druga dekleta, izrablja za svoj peklenski načrt;

(do 2 + do 2 točki)

samo za povzetek s skopo razlago, npr.: Lužin je Sonji podtaknil denar, da bi jo obtožil tatvine. Lebezjatnikov je razkril resnico, Raskolnikov pa vzrok za to Lužinovo dejanje. Sonja naj bi bila le orodje, da bi se Lužin spet polastil sestre Raskolnikova in Rodiona očrnil pri njegovi družini;

(1 + 1 točka)

samo za navedbo moških oseb;

8 točk

- C** primerjati njuno pot do spoznanja, da sta samo orodje za doseg nekega cilja, in vpliv tega spoznanja na njuno usodo;

do 3 + do 3 točke

za **primerjavo z razlago**, npr.: Medtem ko se Sonja skoraj ni zavedala, da jo je Lužin izrabil le za doseg svojega cilja, je Mirjam že kmalu zaznala Hasanov namen. Sonja je bila ob dogodku nemočna, ni se branila, neizmerno jo je bilo sram in vedela je, da bo težko dokazala svojo nedolžnost, posebno ker jo ima okolica za prostitutko. Šele po razlagi Raskolnikova se zave, v kakšno grdo igro jo je hotel vplesti Lužin. Nasprotno pa je Mirjam že iz zaupnih pogovorov s Hasanom začutila, da bo dekleta v rajskih vrtovih le izrabil za svoj načrt, a ker je bila njegova ljubica, zaupnica in pomočnica, se svojega položaja sprva ni prav zavedala. Že ob prvem obisku fedaijev v vrtovih pa je spoznala, da je tudi ona samo orodje v Hasanovih rokah, ker jo je določil, naj v "raju" zabava Ibn Tahirja. Njena zavest o tem je bila strašna, razočaranje neizmerno;

(1 + 1 točka)

samo za povzetek ustreznih dejstev;

do 2 + do 2 točki

za **vpliv spoznanja na njuno usodo**, npr.: Sonja je bila v svoji ranljivosti močno razočarana ob spoznanju, kaj ji je Lužin hotel storiti. Čeprav je bila oprana krivde in zmagovalka, jo je krivica hudo zbolela. Dogodek sam na njeno kasnejšo usodo ni imel večjega vpliva, začutila pa je, da je Raskolnikov človek, ki mu lahko vedno zaupa. V nasprotju z njo se je Mirjam ob spoznanju, kako strašne so posledice Hasanovega načrta, sesul svet in naredila je samomor;

10 točk

- Č** ovrednotiti z etičnega stališča dejanja obeh moških;

do 2 + do 2 točki

za **poglobljeno, nestereotipno in izvirno vrednotenje**;

(1 + 1 točka)

za **preprosto, stereotipno vrednotenje**;

4 točke

- D** do 2 točki za celostni vtis, kadar bi esej po prav dobri ali odlični holistični oceni zaslužil za vsebino več, kot znaša seštevek točk po analitični oceni.

2 točki

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,
 - b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	do 6	do 5	do 5
449–300	do 4	do 4	do 4
299–150	do 2	do 2	1
pod 150	1	1	0

INTERPRETATIVNI ESEJ

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,
 - b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	do 6	do 3	do 2
449–300	do 4	do 2	do 2
299–150	do 2	1	0
pod 150	1	1	0

- Rabo velike začetnice pri besedi bog/Bog ne ocenjujemo.
- Za pravilno poimenovanje kraja dogajanja v Zločinu in kazni se upošteva samo Peterburg, drugi zapisi so slogovna napaka.

F. M. Dostojevski: Zločin in kazen (odlomek)

F. M. Dostojevski: Zločin in kazen. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2002. 153–156.

V eseju je kandidat skušal

A predstaviti doživetje odlomka;

do 3 točke

za **predstavitev doživetja odlomka**, npr.: Položaj v odlomku se mi zdi nenavaden in napet kot v kriminalki, ker udeleženci pogovora razpravljajo o umoru v navzočnosti zločinca, ne da bi to slutili. Predstavljam si sceno v sobici, kako Raskolnikova vzburi informacija, da zaslišujejo zastavljalce, in kako posluša bolj ali manj ustrezne razlage o umoru oderuhinje. Najvnetejši razpravljalec je Razumihin, Lužin s svojo pojavo in mnenjem ne spada v to družbo mladih in revnih razumnikov. Pritajena napetost Raskolnikova se sprosti v spopadu z Lužinom;

(do 2 točki)

samo za **povzetek vsebine in skopo predstavitev doživetja**, npr.: V odlomku obiskovalci vneto razpravljajo o zločinu;

3 točke

B povzeti razlage obiskovalcev o umoru in komentirati njihovo prepričljivost;

do 4 + do 4 + do 4 točke

za **povzetke razlag o umoru in komentar o njihovi prepričljivosti**, npr.: Zosimov meni, da je morilec gotovo kak zastavljalec. Dejanje obsoja, vendar hkrati občuduje morilčevo predrznost, odločnost in izkušnost. Te vrednote so bile značilne za takratne mlade, blizu so tudi Zosimovu. Zato pri presojanju okoliščin umora zanemari konkretna dejstva in napačno, celo nekoliko naivno sklepa o morilcu. Razumihin meni, da gre za nizkušenega falota, ki se je izvlekel po srečnem naključju. Svojo trditev utemeljuje s tem, kaj je morilec vzel, kaj pa pustil. Razumihin razmišlja na podlagi stvarnih dejstev, na to kaže tudi njegovo ime, in zato je njegovo sklepanje najbolj v skladu z resnico. Lužin meni, da je ropar iz višjega družbenega razreda, saj se je kriminal razširil tudi v »civiliziranem delu družbe«, in to utemeljuje s konkretnimi dogodki. Lužin je družbeni povzpetic in zato zaničuje revne, »kmetavze«, ti po njegovem niso mogli biti zastavljalci. Nad tem pojavom se zgraža, kar je v skladu z njegovo dvojno moralno. Mene Lužin ni prepričal;

12 točk

- C** razložiti, kakšne ideje kaže Raskolnikov, kako se čustveno odzove in katere so posledice dogajanja v odlomku za nadaljevanje romana;

do 3 + 2 točki

za **razlago** idej Raskolnikova in njegovega čustvenega odziva v odlomku, npr.: Na razpravljanje o umoru in morali reagira tako, da ta dva pojma prenese na drugo raven: tudi gospodarske spremembe ubijajo ljudi, ker je razvrednotena poštena pot do denarja. Nemoralno se je poročiti z revnim dekletom, da bi jo potem lahko poniževal in ji gospodoval. Oboje pomeni ubiti človeka, ne da bi se ga dotaknil. S tem Raskolnikov relativizira težo svojega umora; Raskolnikov težko kroti svojo razburjenost, reagira na Lužinovo razpredanje, ker ga sovraži. Ko Lužin obdolži mater Raskolnikova, da ga je v pismu obrekovala z novico o poroki, mu ta zagrozi s fizičnim obračunom, če še kdaj omeni mater. Tako ravna zato, ker ima mater in Dunjo rad in ne more dopustiti, da bi se Dunja zanj žrtvovala ter da bi se tak človek, kot je Lužin, vrnil v njegovo družino;

(1 + 1 točka)

samo za povzetek vsebine, npr.: Raskolnikov meni, da tudi drugi ubijajo, saj moralna pravila ne veljajo več. Razdraži ga, ker Lužin omenja moralo, iz nizkotnih razlogov pa se hoče poročiti z njegovo sestro in njegovo mater obdolži laganja;

2 + 2 točki

za **ugotavljanje** posledic na nadaljnje dogajanje v romanu, npr.: Lužin prepove, da bi se Rodja udeležil snidenja ženina z materjo in Dunjo, sestra pa brata povabi. Zato pride do spora in razdrtja zaroke. Burna reakcija Raskolnikova daje misliti Razumihinu in Zosimovu, saj sta opazila, da se vedno razburi, kadar se pogovarjajo o zločinu, zato se v njiju zbudi sum;

(1 + 1 točka)

samo za povzetek brez razlage, npr.: Dogodek je ključen za razdrtje zaroke, Raskolnikov pa z burnim odzivanjem vzbudi pri Razumihinu in Zosimovu sum;

9 točk

- Č** ugotoviti posebna jezikovnoslogovna sredstva in opisati njihov učinek;

1 + 1 + 1 točka

za **ugotovitev**, npr.: dialog, pretrgan govor, seganje v besedo, kratke povedi, poimenovanja čustvenih stanj ...

1 + 1 + 1 točka

za **predstavitev** učinka, npr.: Razprava o umoru in spor sta z dialogom bolj živo in neposredno prikazana; sobesedniki si segajo v besedo, ker so tako zagreti; kratke povedi kažejo na čustveno vzbujenost, zaostritev spora, dramatičnost ...

6 točk

- D** do 5 točk za ustvarjalnost kandidatove ubeseditve ob upoštevanju celostnih meril za prav dobro ali odlično oceno in kadar ocenjevalec presodi, da v eseju obstajajo naslednje prvine:

do 2 točki

za splošen vtis o vsebinski izvornosti oziroma prepričljivosti, čeprav kandidat ni razpravljal o vseh navedenih vprašanjih;

1 točka

za izvorne učinke v zgradbi besedila (samo, kadar kandidat že doseže najmanj 2 standardni točki za zgradbo);

do 2 točki

za izviren, domiselni slog (npr. raba osebno izbranega besedišča, uspešni poskusi figurativnega oblikovanja – samo, kadar kandidat že doseže vsaj 6 točk za jezikovno pravilnost).

5 točk

Izpitna pola 2

Splošna navodila

Polovičnih točk ni.

Kandidat dobi točko za jezik samo, če so vsi odgovori v nalogi **vsebinsko** in **jezikovno** pravilni. Vsebinsko napačen in jezikovno pravilen odgovor je 0 točk.

Če točkovanje v posamezni nalogi ni posebej številčno razčlenjeno (1 + 1...), velja pravilo „vse ali nič“.

Neupoštevanje navodil (npr. obkrožitev večjega števila odgovorov od predpisanih) se točkuje z 0 točkami.

1. b
č

(1 + 1)

2 točki

2. Ocena/kritika.

2 točki

3. Komentar.

2 točki

4. *Po smislu, npr.:* Iz nadnaslova lahko naslovnik razbere, da bo sporočevalec sicer pisal o koncertu, vendar bo govoril predvsem o neglasbenih stvareh.

(2 točki za ustrezno razlago + 1 točka za tristavčno poved + 1 točka za jezikovno pravilnost.)

4 točke

5. č
d
f

(2 + 2 + 2)

6 točk

6. široki/najširši/širši/vsej/kulturni//obveščanju ...; razumljiv/dostopen/jasen; publicistična

(2 + 2 + 2)

(Odgovor javna (besedila) = 1 točka. Vsebinsko ustrezen, jezikovno pa nepravilen odgovor, npr. razumljivi, je 1 točka.)

6 točk

7. Besedilo A: (klavirski/klasični/vrhunski) koncert Dubravke Tomšič Srebotnjak = 1 + 1

Za navedbo izrazov:

koncert = 1 točka

Dubravke Tomšič (Srebotnjak) = 1 točka

Besedilo B: neprimerno/nekultivirano/neustrezno vedenje (nekaterih) obiskovalcev/poslušalcev na (koncertu Dubravke Tomšič Srebotnjak in na drugih) koncertih v Cankarjevem domu/neprimerno vedenje občinstva na koncertih v Cankarjevem domu = 1 + 1 + 1

Za navedbo izrazov:

neprimerno/nekultivirano/neustrezno vedenje = 1 točka

(nekaterih) obiskovalcev/poslušalcev = 1 točka

na (koncertu Dubravke Tomšič Srebotnjak in na drugih) koncertih v Cankarjevem domu = 1 točka

(1 točka za navedbo samo motečih tehničnih naprav brez omembe poslušalcev.)

5 točk

8. obveščanje/(Prizna se tudi odgovor „poročanje”.); utemeljevanje/razlaganje

(2 + 2)

4 točke

9. enogovorni; se ne pričakuje, da se bo naslovník (besedno) odzval sporočevalcu/se ne pričakuje naslovníkov (besedni) odziv.

(1 točka za podčrtavo + 2 točki za pravilno utemeljitev + 1 točka za jezikovno pravilnost.)

4 točke

10.

a) mnenje,
dokazovanje

b) mnenje,
dokazovanje

c) dokazovanje,
mnenje

č) mnenje,
dokazovanje

(1 + 1 + 1 + 1 za ustrezen vpis **obeh** besed v posameznem odgovoru.)

4 točke

11. Po smislu, npr.: Naslova se nanašata na isto osebo, vendar je samo v besedilu A navedena z lastnim/osebim imenom. Iz obeh tudi izvemo, da je mnenje sporočevalcev o tej osebi zelo dobro/ugodno./Z besedama klavir in slog pa oba naslova tudi napovedujeta, da bo govor o umetnosti.

(2 točki za „isto osebo” + 2 točki za navedbo pojmov zelo dobro/ugodno oziroma klavir/slog + 1 točka za dvostavčni povedi + 1 točka za jezikovno pravilnost.)

6 točk

12. vrednotenjski

2 točki

13. 2
7
4
6
3

(5 ustreznih povezav = 3 točke, 3–4 = 2 točki, 1–2 = 1 točka.)

3 točke

14. c
d

(1 + 1)

2 točki

15. tak/tisti/ta, ki je od poslušalca
(Odgovor »tak, ki je poslušalčev« je napačen.)

3 točke

16. zgotovitvijo, poustvarjanjem, Dubravke Tomšič, nevzgojenima obiskovalcema

(6 pravih oblik = 3 točke, 4–5 = 2 točki, 2–3 = 1 točka.)

3 točke

17. veliki, prostran, klasičen, svetovni, avtentični, povezan, specifičen

(7 pravih podčrtav = 3 točke, 5–6 = 2 točki, 3–4 = 1 točka. Vsaka napačna podčrtava izniči eno pravilno.)

3 točke

18. D-dur
h-mol
organizacijsko-tehnični
dvatisoči
itd.
d. d.

(6 pravih podčrtav = 3 točke, 4–5 = 2 točki, 2–3 = 1 točka.)

3 točke

- 19.

	ujemanje	vezava	primik
naklonjenost pianistki		+	
klasični koncert	+		
podobno ptici		+	
izjemno prefinjeno			+
skrivnostna stran	+		
glasbilo s strunami			+
včeraj zvečer			+

(6–7 pravih vpisov = 3 točke, 4–5 = 2 točki, 2–3 = 1 točka.)

3 točke

24.

Zunanja členitev besedila: 0–3 točke

- a) naslov = 1 točka
- b) ustrezna odstavčnost = 2 točki (vsaj dva odstavka = 1 točka, samo en odstavek = 0 točk)

Vsebina: 0–20 točk

- a) opis osebe (npr. predstavitev zunanosti, kraj bivanja, način življenja) = do 6 točk
 - b) pripoved o pomembnih dogodkih iz življenja osebe (npr. začetki glasbenega delovanja, ljubiteljstvo, prvi večji uspeh, morebitni izidi plošč, koncerti) = do 7 točk
 - c) oznaka/presoja osebe (npr. vrednotenje njenih dosežkov, razmerja do občinstva, do drugih glasbenikov) = do 7 točk
- Pri vsebini ne upoštevamo samo števila pričakovanih prvin, temveč vsebinsko bogastvo ubeseditve posameznih elementov.

Slog: 0–5 točk

- a) jedrnatost, živost, izvirnost v pritegnitvi naslovnika = do 3 točke
- b) ustrezna raba glagolov (sedanjik za opis in oznako, če je predstavljena živa oseba, ter preteklik za pripoved), pridevnikov in prislovov (za vrednotenje) = do 2 točki

Jezikovna pravilnost: 0–7 točk

(za vsaki dve napaki odbitek 1 točke – do 0 točk)

Obseg v predpisanih mejah: 0–2 točki

(za +/- 10 besed se odbije 1 točka, za večji prestop obe)

37 točk